

Охорона правопорядку

УДК 355.4

С.Т. Полторак

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ

Проведений аналіз актуальних проблем інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України дозволив виділити групу основних проблем. Показано, що їх вирішення потребує активізації досліджень за такими напрямками, як: розвиток теоретичних основ інформаційного забезпечення процесів управління внутрішніми військами; вдосконалення технологій математичного моделювання з метою забезпечення органів управління потрібною їм прогностичною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень на дії в різноманітних ситуаціях службово-бойової діяльності; розробки рекомендацій щодо створення необхідних інформаційно-управляючих систем та перевірки їх ефективності.

Ключові слова: службово-бойова діяльність, інформаційно-аналітичне забезпечення.

Вступ

Головним напрямком забезпечення необхідної ефективності виконання службово-бойових завдань (СБЗ) внутрішніх військ (ВВ) МВС України є оперативне отримання, збирання, накопичення, зберігання, оброблення, передача, розповсюдження, аналіз інформації та надання різноманітних інформаційних послуг. На сьогодні широке впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє значно покращити ці процеси.

Постановка проблеми. Вирішення завдань планування, управління та оперативного прийняття рішення на використання частин і з'єднань внутрішніх військ за призначенням визначає необхідність вимірювання та прогнозування якості інформації та інформаційних процесів. При цьому процес прийняття рішень потребує безперервного одержання органами управління, аналізу та обробки значного обсягу інформації [1 – 3]. Найбільшою проблемою, яка не дозволяє відпрацювати більш детальні рекомендації щодо планування є специфічність кожного конкретного СБЗ.

Підвищення ефективності планування при великому обсязі оперативної інформації й дотриманні вимог зменшення часу підготовки варіантів рішення можна досягнути шляхом автоматизації за допомогою сучасної обчислювальної техніки процесів обробки та узагальнення інформації, моделювання дій, що плануються, та оптимізації рішень, що приймаються [4 – 6].

Одним з напрямків вирішення цього завдання є вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення (ІАЗ) процесів управління внутрішніми військами.

Сьогодні, за об'єктивних причин, в частинах та з'єднаннях ВВ відсутні сучасні системи ІАЗ ВВ, існують окремі елементи таких систем, що використовують комп'ютерну та телекомунікаційну техніку для вирішення обмеженого ряду управлінських функцій та завдань. Створення системи ІАЗ гальмується відсутністю єдиних принципів та підходів до її побудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературі [7 – 11] визначені вимоги до інформації, що підлягає аналізу в органах управління внутрішніх військ, проведено аналіз засобів і джерел отримання інформації та можливих даних, які можна від них одержувати та обґрунтовано принципи організації інформаційно-аналітичної роботи у внутрішніх військах, визначені етапи аналізу даних при підготовці аналітичних документів. Розглянуті існуючі тенденції щодо побудови системи ІАЗ правоохоронних органів і внутрішніх військ під час виконання СБЗ з конвоювання, запропоновані підходи до отримання службової інформації, необхідної для управлінської діяльності. Проаналізовано деякі підходи автоматизації процесу діяльності командира (штабу), запропоновано новий підхід до вироблення рішень, удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення організації операцій (бойових дій) за рахунок застосування інформаційно-моделюючого середовища. Все це тільки початкові етапи розробок, які необхідно провести для створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення внутрішніх військ. Створення такої системи, основою якої є застосування сучасних інформаційних технологій, неможливе без створення загальних принципів організації інформаційно-аналітичного, у тому числі і геоінформаційного, забезпечення [12].

Мета статті – визначити актуальні проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності (СБД) внутрішніх військ МВС України.

Виклад основного матеріалу

Аналіз нормативно-правової бази України на предмет визначення та конструктивного використання поняття “інформаційно-аналітичне забезпечення” у найбільш важливих нормативно-правових актах України показав, що термін “інформаційно-аналітичне за-

безпечення” у цих документах використовується без конструктивного наповнення цього фундаментального поняття практично у кожній галузі діяльності. Таким чином, можна зробити висновок, що правове регулювання питань інформаційно-аналітичного забезпечення теоретично є, а практично відсутнє.

В деяких джерелах [7, 9] ІАЗ внутрішніх військ визначають як комплекс взаємопов'язаних методів, заходів і засобів (науково-методичного, соціально-політичного, техніко-економічного й організаційно-правового характеру), які реалізують створення і функціонування технології процесів збирання, передавання, оброблення, зберігання та видачі (відображення), а також використання інформації з метою здійснення ефективної діяльності, та включає: діяльність щодо забезпечення фактичними даними управлінських структур внутрішніх військ; сукупність методів і засобів, які забезпечують інформаційні процеси у військах; комунікації з громадськістю, діяльність засобів масової інформації стосовно внутрішніх військ, які не тільки подають великий масив інформації, але й формують на її основі громадську думку, що впливає на управлінські рішення; використання інформаційних технологій та захист інформації для забезпечення діяльності ВВ.

Інформаційно-аналітичне забезпечення – процес забезпечення системи управління ВВ первинною і аналітично опрацьованою інформацією, необхідною для прийняття своєчасних і адекватних об'єктивних рішень при виконанні СБЗ.

ІАЗ включає формування рекомендацій щодо управління процесом добування інформації, а також інструменти (математичні, алгоритмічні, програмні, інші) і процеси аналітичного опрацювання актуальної інформації.

Таким чином, *перша актуальна проблема*, яку необхідно вирішити – обґрунтувати понятійний апарат, виявити закономірності та принципи інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності ВВ для всіх ланок управління, його видів, форм і способів а також методів організації і здійснення.

На даний момент у багатьох країнах світу – США, Данії, Нідерландів, Іспанії, Канади, Швеції, Польщі, Російської Федерації, Республіки Білорусь – створенню і впровадженню військових інформаційно-аналітичних систем приділяють першочергове значення.

Наприклад, топографо-інженерним центром Армії США розроблено військову геоінформаційну систему, що отримала назву Combat Terrain Information Systems (CTIS) [13]. Її ядром є цифрова топографічна система підтримки прийняття рішень Digital Topographic Support System (DTSS) [14], об'єднуюча функції ГІС і системи обробки даних дистанційного зондування.

DTSS є основним засобом створення топографічної основи району, і проведення просторового

аналізу даної місцевості в найкоротші терміни. Функціональні можливості DTSS достатньо великі, вони включають такі компоненти як оперативна зміна, корегування і управління топографічною основою, 3-D візуалізація місцевості. DTSS поєднує в собі останні технологічні досягнення комп'ютерної техніки і новітні підходи в комп'ютерній обробці зображень та географічному програмному забезпеченні інформаційної системи.

Є плани по створенню так званої бойової системи майбутнього Future Combat System (FCS), яка крім всього іншого зможе проводити розрахунки і аналіз, використовуючи не тільки сухі факти і дані, але і таке поняття, як "військова доктрина" [15].

У Данії з метою вдосконалення взаємодії армій країн членів НАТО при проведенні операцій з підтримки миру і інших миротворчих операцій головний Штаб Об'єднаних Сил в Європі 11-ти країн підтримує проект розробки ATCCIS – нової, вискоєфективної системи, призначеної для обміну інформацією. Результатом з'явилося створення моделі даних з елементами, стандартними для бригади, дивізії і корпусу. На основі цієї моделі в 2000 р. почалося створення системи DACCIS для армії Данії. Система підтримує планування операцій і управління військами від батальйону і вище – до національного рівня, забезпечує інформаційний обмін з союзниками.

У питаннях дослідження, розробки й використання сучасних інформаційних технологій у повсякденній діяльності силових відомств не відстає й Україна. У нашій країні передовий досвід зосереджений у Державній прикордонній служби.

Для організації та безпосереднього виконання завдань у ДПС України створена глобальна автоматизована інформаційна система (ГАІС) "Гарт". Впровадження даної системи створило умови для оперативного збирання, опрацювання інформації, формування і підтримання в актуальному стані баз даних загальної (звітної), директивної інформації й інформації необхідної для організації та здійснення оперативно-службових дій з охорони кордону. В склад ГАІС "Гарт" входять 18 спеціалізованих моделей: 14 корпоративних автоматизованих інформаційних систем ГАІС "Гарт" та 4 загальносистемні компоненти ГАІС "Гарт" [16].

Необхідність створення такої системи існує і у внутрішніх військах нашої країни. Величезний потік інформації, який циркулює між органами управління внутрішніх військ, в ході СБД у стислий термін часу має бути систематизований, узагальнений, проаналізований і переданий без викривлення, з достатньою достовірністю. Але незважаючи на велику кількість практичних рекомендацій, які спрямовані на оптимізацію ІАЗ управління військами, в існуючих системах управління основні завдання підготовки даних для прийняття рішень покладені на людину,

що звичайно приводить до значного перевантаження органів управління рутинною роботою та з'явлення відомих недоліків, які знижують ефективність управління військами.

Рішення даної проблеми полягає в використанні автоматизованих засобів для збору, зберігання та аналізу різноманітних даних, які дозволяють виконувати ці процеси у реальному масштабі часу. Одним з основних напрямків розвитку ВВ МВС України є вдосконалення стійкого, оперативного, безперервного і прихованого управління частинами та підрозділами ВВ МВС України за рахунок впровадження єдиної системи ІАЗ, яка повинна відповідати всім необхідним вимогам до таких систем [7,8].

З цього випливає друга і третя актуальні проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України.

Проблема № 2. Вивчення і розроблення пропозицій щодо використання світового досвіду та досвіду суб'єктів сил охорони правопорядку (перш за все Державної прикордонної служби України) у побудові сучасних інформаційно-аналітичних систем.

Проблема № 3. Обґрунтування доцільної структури інформаційно-аналітичної системи внутрішніх військ, що забезпечує інтеграцію у державну систему інформаційно-аналітичного забезпечення національної безпеки України.

Створення глобальної інформаційно-аналітичної системи в рамках внутрішніх військ передбачається для обміну інформацією в режимі реального часу, а головне – управління з єдиного центру всіма силами в їхній ієрархічній побудові. Для цього необхідно переоснащення об'єктів зв'язку (вузлів зв'язку, окремих центрів, апаратних тощо) сучасними автоматизованими засобами зв'язку, розробленими на основі передових технологій. Крім того, необхідно забезпечити створення цифрових трактів, комутацію й маршрутизацію інтегрованих цифрових потоків, забезпечення доступу як вузлів зв'язку, пунктів управління, так і тимчасово створюваних рухомих пунктів управління.

Однак вирішення вище перерахованих задач неможливо без тісної взаємодії фахівців наукових підрозділів і підрозділів внутрішніх військ.

Без теорії немає практики.

Без практики – немає професійного впровадження теоретичних розробок.

Науково-педагогічний склад Академії внутрішніх військ багато уваги приділяє науковим розробкам в галузі інформаційних технологій для внутрішніх військ, наприклад наступним питанням:

– розроблення загальних принципів інформаційно-аналітичної системи внутрішніх військ МВС України з використанням сучасних інформаційних технологій;

– моделювання службово-бойових дій підрозділів та частин внутрішніх військ і процесів управління ними;

– розроблення і впровадження спеціалізованих банків і баз даних у інтересах внутрішніх військ;

– розроблення і впровадження інструментальних засобів, прикладних програм для ІАЗ СБД внутрішніх військ МВС України.

Однак більшість із цих розробок розрізнені, залишаються тільки на папері й не доходять до конкретного впровадження в практику військ.

Таким чином, з'являються ще проблеми, що потребують вирішення:

Проблема №4. Моніторинг і узагальнення результатів діяльності наукових колективів та окремих вчених АБВ у галузі ІАЗ СБД ВВ.

Проблема №5. Створення в АБВ “Відомчої бібліотеки результатів наукових досягнень наукових колективів та окремих вчених ВВ МВС України” з правом видачі авторам відповідного сертифікату про включення їх наукових результатів до цієї бібліотеки.

Проблема №6. Визначення конкретних наукових результатів, одержаних в АБВ МВС України у галузі інформаційно-аналітичного забезпечення СБД ВВ, оцінка їх впливу на ефективність СБД ВВ та зменшення рівня загроз національній безпеці України.

Вирішення цих задач дозволить у разі скоротити час із моменту виникнення чергового завдання до його виконання та забезпечити необхідну ефективність виконання службово-бойових завдань внутрішніх військ МВС України

Висновок

Вирішення актуальних проблем інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України потребує активізації досліджень за такими напрямками, як: розвиток теоретичних основ інформаційного забезпечення процесів управління внутрішніми військами; вдосконалення технологій математичного моделювання з метою забезпечення органів управління потрібною їм прогностичною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень на дії в різноманітних ситуаціях службово-бойової діяльності; розробки рекомендацій щодо створення необхідних інформаційно-управляючих систем та перевірки їх ефективності.

Список літератури

1. Кириленко В.А. Методика формування якісного інформаційного повідомлення інспекторами прикордонної служби для аналітичного сектора державної прикордонної служби України / В.А. Кириленко, І.С. Катеринчук // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2007. – № 1. – С. 28-32.
2. Зацаринный А.А. Тенденции развития современных инфокоммуникационных технологий с учетом кон-

цепции сетевых войн / А.А. Зацаринный, С.П. Присяжнюк, Ю.С. Ионенков // *Информация и космос*, 2006. – № 4. – С. 85-93.

3. Барабаш П.А. *Инфокоммуникационные технологии в Глобальной информационной инфраструктуре* / П.А. Барабаш, С.П. Воробьев, В.И. Курносков, Б.Я. Советов. – СПб.: Наука, 2008. – 552 с.

4. Бабак С.А. *Шляхи автоматизації управління з'єднаннями, частинами і підрозділами внутрішніх військ при організації та під час виконання службово-бойових завдань* / С.А. Бабак // *Честь і закон*. – Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2003. – № 2. – С. 18-21.

5. Кириченко І.О. *Методологічні засади організації і забезпечення спеціальних операцій при вирішенні завдань локалізації та припинення внутрішніх збройних конфліктів* / І.О. Кириченко, І.І. Мусієнко, І.А. Пегахін. // *Честь і закон*. – Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2003. – № 4. – С. 22-28.

6. Побережний А.А. *Принципи інтегрування геоінформаційної системи у структуру інформаційно-аналітичного забезпечення службово-бойової діяльності внутрішніх військ МВС України* / А.А. Побережний, С.А. Горєлишев, О.М. Сальников // *Збірник наукових праць Академії ВВ МВС України*. – Х., 2011. – Вип. 2. – С. 20-24.

7. Довбня В.В. *Особливості інформаційного забезпечення у внутрішніх військах МВС України* / В.В. Довбня // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2009. – № 4. – С. 4-12.

8. Довбня В.В. *Методи інформаційно-аналітичної роботи штабів при аналізі оперативної обстановки під час виконання завдань службово-бойової діяльності внутрішніх військ* / В.В. Довбня // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. – № 1. – С. 12-17.

9. Протасенко К.О. *Інформаційне забезпечення діяльності внутрішніх військ та аналіз його основних проблем* / К.О. Протасенко // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2008. – № 1. – С. 32-35.

10. Єрмошин М.О. *Інформаційно-аналітичне забезпечення виконання службово-бойових завдань з конвоювання* / М.О. Єрмошин, В.А. Кириленко // *Честь і закон*. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2010. – № 4. – С. 26-28.

11. Гумінський Р.В. *Автоматизація діяльності командира, штабу при прийнятті рішень на операцію (бойові дії)* / Р.В. Гумінський, Є.В. Рижов, О.В. Корольова // *Військово-технічний збірник* – Л.: Академія сухопутних військ, 2010, №3. – С. 75-81.

12. *Оцінювання необхідності використання геоінформаційних систем для інформаційного забезпечення прийняття вирішення командирами оперативно-тактичної і тактичної ланок управління внутрішніх військ та обґрунтування вимог до геоінформаційної системи внутрішніх військ МВС України* // *Звіт про науково-дослідну роботу (шифр – “Інструмент”)*. – Х., Академія ВВ МВС України, 2010. – 280 с.

13. *US Army Corps of Engineers Army Geospatial Center [Електронний ресурс] / Combat Terrain Information Systemes (CTIS)*. – Режим доступу: [www/ URL: http:// tec.army.mil](http://tec.army.mil) (дата звернення: 20.11.2010). – Загл. с екрана.

14. *Reliable Security Information [Електронний ресурс] / Digital Topographic Support System (DTSS)*. – Режим доступу: [www/ URL: http:// globalsecurity.org/intell/systems/dtss.htm](http://globalsecurity.org/intell/systems/dtss.htm) (дата звернення: 8.11.2010). – Загл. с екрана.

15. *Directions Magazine [Електронний ресурс] / National System for Geospatial Intelligence (NSG) Statement of Strategic Intent Updated*. – Режим доступу : [www/ URL: http://directionsmag.com/pressreleases/national-system-for-geospatial-intelligence-nsg-statement-of-strategic-inte/111084](http://directionsmag.com/pressreleases/national-system-for-geospatial-intelligence-nsg-statement-of-strategic-inte/111084) (дата звернення: 8.11.2010). – Загл. с екрана.

16. Городнов В.П. *Теоретичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення процесів охорони державного кордону (у контексті завдань національної безпеки України в прикордонній сфері)* / В.П. Городнов, М.М. Литвин, Д.В. Іщенко, В.А. Кириленко // *Хмельницький: Вид. НАДПС України*, 2009. – 473 с.

Надійшла до редколегії 14.02.2012

Рецензент: д-р техн. наук, проф. І.О. Кириченко, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків, Харків.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СЛУЖЕБНО-БОЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВНУТРЕННИХ ВОЙСК МВД УКРАИНЫ

С.Т. Полторака

Проведен анализ актуальных проблем информационно-аналитического обеспечения служебно-боевой деятельности внутренних войск МВД Украины позволил выделить группу основных проблем. Показано, что их решение нуждается в активизации исследований за такими направлениями, как: развитие теоретических основ информационного обеспечения процессов управления внутренними войсками; совершенствование технологий математического моделирования с целью обеспечения органов управления нужной им прогностической информацией для принятия обоснованных решений на действии в разнообразных ситуациях служебно-боевой деятельности; разработки рекомендаций относительно создания необходимых информационно-управляющих систем и проверки их эффективности.

Ключевые слова: служебно-боевая деятельность, информационно-аналитическое обеспечение.

ISSUES OF THE DAY OF THE INFORMATIONAL ANALYTIC PROVIDING OF OFFICIALLY-BATTLE ACTIVITY OF UKRAINE INTERNAL TROOPS

S.T. Poltorak

The analysis of issues of the day of the informational analytic providing of officially-battle activity of internal troops of MVD of Ukraine is conducted allowed to select the group of basic problems. It is shown that their decision needs activation of researches after such directions, as: development of theoretical bases of the informative providing of processes of management internal troops; perfection of technologies of mathematical design with the purpose of providing of management organs necessary them by prognostic information for acceptance of the grounded decisions on an action in the various situations of officially-battle activity; developments of recommendations in relation to creation of necessary informatively-managing systems and verification of their efficiency.

Keywords: officially-battle activity, data-analytical providing.